Ўзбекистон Республикаси номидан ХАЛ КИЛУВ КАРОРИ

2024 йил 20 июнь

Сирдарё тумани

Сирдарё туманлараро иктисодий суди, судья Б.Бектураев раислигида, судья ёрдамчиси Қ.Махамаджоновнинг котиблигида, Ўзбекистон Савдосаноат палатаси Сирдарё вилоят худудий бошқармасининг "BUNYODKOR GO`SHT SUT ТА`MINOТ" масъулияти чекланган жамияти манфаатида жавобгар - "RESPUBLIKA O'GIL BOLALAR O'QUV-TARBIYA MUASSASASI"дан битимни ҳақиқий эмаслик оқибатларини қўллаб, 698 433 338,80 сўм зарарни ундириш тўғрисидаги даъво аризаси юзасидан ишни рахбари Т.Хайдаров, жавобгар даъвогар У.Хонназаров (2024 йил 19 июндаги 01-01/184-сонли ишончнома асосида)ларнинг Сирдарё иштирокида, туманлараро иқтисодий биносида ўтказилган очик суд мухокамасида кўриб чикиб, куйидагиларни,

аниқлади:

Ўзбекистон Савдо-саноат палатаси Сирдарё вилоят ҳудудий бошқармаси "BUNYODKOR GO`SHT SUT TA`MINOT" масъулияти чекланган жамияти манфаатида судга даъво ариза билан мурожаат қилиб, жавобгар "RESPUBLIKA O`GIL BOLALAR O`QUV-TARBIYA MUASSASASI"дан битимни ҳақиқий эмаслик оқибатларини қўллаб, 698 433 338,80 сўм зарарни ундиришни сўраган.

Суднинг 2024 йил 07 июндаги ажрими билан Сирдарё вилояти Ғазначилик хизмати бошқармаси ва Сирдарё вилояти Иқтисодиёт ва молия бош бошқармаси ишга низонинг предметига нисбатан мустақил талаблар билар арз қилмайдиган учинчи шахс сифатида жалб қилинган.

Суд мажлисида Сирдарё вилояти Ғазначилик хизмати бошқармаси ва Сирдарё вилоят иқтисодиёт ва молия бошқармаси иштирок этмади, шу сабабли суд ишни ИПК 170-моддасига асосан уларнинг иштирокисиз кўришни лозим топади.

Суд мажлисида даъвогар жамият рахбари даъвони кувватлаб, жавобгар билан ўртасида тузилган 2023 йил 1 августдаги 102-сонли, 2023 йил 4 сентябрдаги 148-сонли, 2023 йил 2 октябрдаги 153-сонли, 2023 йил 1 ноябрдаги 154-сонли, 2023 йил 1 декабрдаги 155-сонли шартномалар бўйича етказиб берилган махсулотлар ва кўрсатилган хизматлар қиймати тўлаб берилмаганлиги оқибатида жавобгарнинг 698 433 338,80 сўм қарздорлиги юзага келганлигини, мазкур қарздорликни ундириш тўғрисидаги Сирдарё туманлараро иктисодий талаб 4-1202-2401/1644-сонли иктисодий иш доирасида кўриб чикилиб, суднинг хал қилув қарорига асосан мазкур шартномалар Ғазначиликдан рўйхатдан ўтмаганлиги ва тендер натижасида тузилмаганлиги сабабли ҳақиқий эмас деб топилганлигини, шу сабабли ушбу шартномаларни ҳақиқий эмаслик окибатини кўллаган холда даъво талабини каноатлантириб беришни сўради.

Суд мажлисида жавобгар вакили даъво талабига нисбатан эътирози йўқлигини баён қилиб, ишни қонуний кўриб чиқишни сўради.

Суд мажлисида Сирдарё вилояти Ғазначилик хизмати бошқармаси вакили иштирок этмади, бироқ судга маълумотнома тақдим қилиб, "BUNYODKOR GO`SHT SUT TA`MINOT" масъулияти чекланган жамияти ҳамда "RESPUBLIKA O`GIL BOLALAR O`QUV-TARBIYA MUASSASASI" ўртасида тузилган 2023 йил 1 августдаги 102-сонли, 2023 йил 4 сентябрдаги 148-сонли, 2023 йил 2 октябрдаги 153-сонли, 2023 йил 1 ноябрдаги 154-сонли, 2023 йил 1 декабрдаги 155-сонли шартномалар Ғазначиликдан рўйхатдан ўтказилмаганлигини маълум қилган.

Суд, ишда иштирок этувчи шахсларнинг тушунтиришларини, иш хужжатлари билан биргаликда муҳокама қилиб, қуйидаги асосларга кўра, даъво талабини тўлиқ қаноатлантиришни лозим топади.

Иш хужжатларига кўра, даъво аризасида зарарни ундириш сўралган бўлиб, тарафлар ўртасида 2023 йил 1 августдаги 102-сонли, 2023 йил 4 сентябрдаги 148-сонли, 2023 йил 2 октябрдаги 153-сонли, 2023 йил 1 ноябрдаги 154-сонли, 2023 йил 1 декабрдаги 155-сонли шартномалар тузилган.

Шартномалар шартига асосан даъвогар шартномада келишилган тартибда "RESPUBLIKA O`GIL BOLALAR O`QUV-TARBIYA MUASSASASI"га аутсорсинг усулида маҳсулот етказиб бериш, жавобгар эса етказилган маҳсулот, кўрсатилган хизматларни текшириб, назорат қилиб, тўловларни амалга ошириш мажбуриятини олган. Бироқ, жавобгар томонидан шартнома шартлари лозим даражада бажарилмасдан 01.01.2024 йил ҳолатига кўрсатилган хизматлар бўйича 698 433 338,80 сўм қарздорлик тўланмай қолган.

Қайд этилганлардан кўринадики, жавобгарнинг даъвогар олдида 698 433 338,80 сўм қарздорлиги вужудга келган.

Тарафлар ўртасида ўзаро таққослаш далолатномаси тасдиқланиб, унда 2023 йил давомида бажарилган ишлар қийматидан 698 433 338,80 сўм тўланмасдан шу миқдорда қарздорлик вужудга келганлиги тан олинган.

Ишда иштирок этувчи шахсларнинг тушунтиришларига кўра, тўловлар амалга оширилган санада жавобгарнинг ҳисоб рақамидаги мавжуд маблағга мос равишда тарафлар алоҳида шартномалар ва ҳисоб-фактураларни тасдиқлаб Ғазначиликка тақдим этиш асосида тўлаб берилиши лозим.

Судга тақдим этилган жами қиймати 698 433 338,80 сўмни ташкил этишига асос бўлган шартномалар Газначиликдан рўйхатдан ўтказилмаган ва тўлаб берилмаган, лекин ушбу шартномалар бўйича ҳисоб-фактуралар расмийлаштирилиб, шу миқдордаги ишлар жавобгар томонидан қабул қилиб олинган.

Бироқ, жавобгарнинг даъвогардан 698 433 338,80 сўм қарздорлик юзага келишига сабаб бўлган 2023 йил 1 августдаги 102-сонли, 2023 йил 4 сентябрдаги 148-сонли, 2023 йил 2 октябрдаги 153-сонли, 2023 йил 1 ноябрдаги 154-сонли, 2023 йил 1 декабрдаги 155-сонли шартномалар юзасидан соғлом овқатлантириш аутсорсинг усулида ташкил этиш бўйича тендер ўтказилмаган.

Тарафлар ўртасида 2023 йил 1 августдаги 102-сонли, 2023 йил 4 сентябрдаги 148-сонли, 2023 йил 2 октябрдаги 153-сонли, 2023 йил 1 ноябрдаги 154-сонли, 2023 йил 7 декабрдаги 155-сонли шартномалар расмийлаштирилган бўлиб, шартномаларга кўра сотувчи шартнома шартлари асосида сотиб олувчининг эҳтиёжи даражасида ажратиб олинган маҳсулотларни бериши, сотиб олувчи шартнома асосида ажратиб олинган маҳсулот қийматини шартноманинг бандлари асосида тўловларни амалга ошириш мажбуриятини олган.

"Давлат харидлари тўғрисида"ги Ўзбекистон Республикаси Қонуни (бундан буён матнда Конун деб юритилади) 2-моддаси биринчи қисмининг ушбу Конуннинг 3-хатбошисига асосан амал қилиши давлат буюртмачиларининг хўжалик фаолиятини шитиды чоғида амалга ошириладиган давлат харидларига нисбатан татбик этилади.

Қонун 19-моддасининг биринчи қисмига биноан ушбу Қонун мақсадлари учун бюджет буюртмачилари деганда давлат органлари ва муассасалари, бюджет ташкилотлари, харид қилиш тартиб-таомилларини амалга ошириш учун йўналтириладиган бюджет маблағларини олувчилар, давлат мақсадли жамғармалари, бюджет ташкилотларида ташкил этилган бошқа жамғармалар тушунилади.

Қонуннинг 30-моддасига кўра, харид қилиш тартиб-таомилларини амалга ошириш турлари электрон дўкон, бошланғич нархни пасайтириш учун ўтказиладиган аукцион, энг яхши таклифларни танлаш, тендер, тўғридан-тўғри шартномалар бўйича амалга ошириладиган давлат харидлари, Ўзбекистон Республикаси Президентининг фармонлари ва қарорлари, Ўзбекистон Республикаси Вазирлар Маҳкамасининг қарорлари билан рухсат этилган харидларнинг бошқа рақобатли турларидан иборат.

Бироқ, тарафлар тарафлар ўртасида тузилган 2023 йил 1 августдаги 102-сонли, 2023 йил 4 сентябрдаги 148-сонли, 2023 йил 2 октябрдаги 153-сонли, 2023 йил 1 ноябрдаги 154-сонли, 2023 йил 7 декабрдаги 155-сонли шартномалар Қонун талабларига мувофиқ электрон дўкон, танлов, тендер, ягона етказиб берувчи билан амалга ошириладиган давлат харидлари натижалари асосида тузилиши назарда тутилган бўлса-да, шартнома савдолар ўтказилмасдан тузилганлиги аниқланган.

Хусусан, Сирдарё туманлараро иқтисодий судининг 2024 20 майдаги ҳал қилув қарори билан Ўзбекистон Савдо-саноат палатаси Сирдарё вилоят худудий бошқармасининг "BUNYODKOR GO`SHT TA`MINOT" чекланган масъулияти жамияти манфаатида жавобгар O'QUV-TARBIYA MUASSASASI"дан "RESPUBLIKA O'GIL BOLALAR 698 ундириш тўғрисидаги 433 338.80 сўм зарар даъво қаноатлантиришдан рад қилиниб, тарафлар ўртасида тузилган 2023 йил 1 августдаги 102-сонли, 2023 йил 4 сентябрдаги 148-сонли, 2023 йил 2 октябрдаги 153-сонли, 2023 йил 1 ноябрдаги 154-сонли, 2023 йил 7 декабрдаги 155-сонли шартномалар ўз-ўзидан ҳақиқий бўлмаган битим деб хисобланганлиги учун даъво талабини қаноатлантириш рад қилинган.

Мазкур ҳал ҳилув ҳарори ўзгармаган ёки бекор ҳилинмаган.

Бинобарин, ИПКнинг 73-моддаси иккинчи қисмга кўра, иқтисодий суднинг илгари кўрилган иш бўйича қонуний кучга кирган ҳал қилув қарори

билан аниқланган қолатлар суд худди шу шахслар иштирок этаётган бошқа ишни кўраётганида янгидан исбот қилинмайди.

Ўзбекистон Республикаси Олий хўжалик суди Пленумининг "Иқтисодий судлар томонидан қурилиш пудрати шартномасидан келиб чиқадиган низоларни ҳал этишда қонун ҳужжатларини қўллашнинг айрим масалалари тўғрисида" 2023 йил 23 декабрдаги 306-сонли Пленум қарорининг 4-банди биринчи хатбошисида, агар қонун хужжатларида қурилиш пудрати шартномаси фақат электрон дукон, танлов, тендер, ягона етказиб берувчи билан амалга ошириладиган давлат харидлари натижалари асосида тузилиши назарда тутилган бўлиб, шартнома савдолар ўтказилмасдан тузилган бўлса, бундай битим ФКнинг 116-моддасига асосан ўз-ўзидан тўртинча хатбошисида эмаслиги. учинчи ва хужжатларида бошқача қоида назарда тутилмаган бўлса, танлов (тендер) савдолари натижалари бўйича тузилган шартнома шартларини тарафларнинг келишуви билан ўзгартиришга йўл қўйилмаслиги, танлов (тендер) савдолари натижалари юзасидан тузилган шартномага тарафларнинг келишувига асосан киритилган ўзгартиришлар ўз-ўзидан хақиқий эмаслиги хақида тушунтиришлар берилган.

Ўзбекистон Республикаси Олий хўжалик суди Пленумининг "Иқтисодий судлар томонидан битимларни ҳақиқий эмас деб топиш тўғрисидаги фуқаролик қонун ҳужжатлари нормаларини қўллашнинг айрим масалалари тўғрисида" 2014 йил 28 ноябрдаги 269-сонли қарорининг 6-бандига кўра, ФК 113-моддасининг биринчи қисмига мувофиқ, битим ФКда белгилаб қўйилган асосларга кўра, суд ҳақиқий эмас деб топганлиги сабабли ёки бундай деб топилишидан қатъи назар, у ўз-ўзидан ҳақиқий бўлмаганлиги сабабли ҳақиқий эмас деб ҳисобланади.

ФКнинг 116-моддаси мувофиқ қонунчиликнинг талабларига мувофиқ келмайдиган мазмундаги битим, шунингдек ҳуқуқ-тартибот ёки аҳлоқ асосларига атайин қарши мақсадда тузилган битим ўз-ўзидан ҳақиқий эмасдир. Бундай битимга нисбатан ушбу Кодекс 114-моддасининг иккинчи қисмида назарда тутилган қоидалар қўлланилади.

ИПКнинг 74-моддасига кўра, суд далилларга ишнинг барча ҳолатларини жамлаб, уларни суд мажлисида қонунга амал қилган ҳолда ҳар томонлама, тўлиқ ва холис кўриб чиқишга асосланган ўз ички ишончи бўйича баҳо беради. Ҳар бир далил ишга алоқадорлиги, мақбуллиги ва ишончлилиги нуқтаи назаридан, далилларнинг йиғиндиси эса, етарлилиги нуқтаи назаридан баҳоланиши лозим. Агар текшириш натижасида далилнинг ҳақиқатга тўғри келиши аниқланса, у ишончли деб тан олинади.

Демак, юқорида қайд этилганларнинг таҳлилларига асосан даъво талабининг асоси бўлган тарафлар ўртасидаги шартнома ўз-ўзидан ҳаҳиҳий бўлмаган битим ҳисобланади.

ФКнинг 114-моддасида ҳақиқий бўлмаган битим унинг ҳақиқий эмаслиги билан боғлиқ бўлган оқибатлардан ташқари бошқа юридик оқибатларга олиб келмайди ва у тузилган пайтидан бошлаб ҳақиқий эмаслиги, битим ҳақиқий бўлмаганида тарафларнинг ҳар бири бошқасига битим бўйича олган ҳамма нарсани ҳайтариб бериши, олинган нарсани аслича (шу жумладан олинган нарса мол-мулкдан фойдаланиш, бажарилган

иш ёки кўрсатилган хизмат билан ифодаланганда) қайтариб бериш мумкин бўлмаганида эса, агар битим ҳақиқий эмаслигининг бошқа оқибатлари қонунда назарда тутилган бўлмаса, унинг қийматини пул билан тўлаши шартлиги белгиланган.

Ўзбекистон Республикаси Олий хўжалик суди Пленумининг "Иқтисодий судлар томонидан битимларни ҳақиқий эмас деб топиш тўғрисидаги фуқаролик қонун ҳужжатлари нормаларини қўллашнинг айрим масалалари тўғрисида" 2014 йил 28 ноябрдаги 269-сонли қарорининг 7-бандининг иккинчи хатбошисида ўз-ўзидан ҳақиқий бўлмаган битимни ҳақиқий эмаслиги оқибатларини қўллаш тўғрисидаги талабни бундай битим ҳуқуқ ва манфаатларига таъсир қилувчи ҳар қандай манфаатдор шахс тақдим этиши мумкинлиги, шу билан бирга, суд ўз-ўзидан ҳақиқий бўлмаган битим ҳақиқий эмаслигининг оқибатларини ўз ташаббуси билан ҳам қўллашга ҳақли эканлиги ҳақида тушунтириш берилган.

Юқоридаги Пленум қарорининг 26-бандида битимнинг ҳақиқий эмаслиги оқибатларини қўллашда суд, қарорнинг хулоса қисмида ИПКнинг 180-моддасига мувофиқ пул маблағларининг ундирилишини, мол-мулкнинг олиб берилишини кўрсатиши лозимлиги кўрсатилган.

ФКнинг 1023-моддасига кўра, қонунчиликда ёки битимда белгиланган асосларсиз бошқа шахс (жабрланувчи)нинг ҳисобидан мол-мулкни эгаллаб олган ёки тежаб қолган шахс (қўлга киритувчи) асоссиз эгаллаб олинган ёки тежаб қолинган мол-мулкни (асоссиз орттирилган бойликни) жабрланувчига қайтариб бериши шарт, ушбу Кодекснинг 1030-моддасида назарда тутилган ҳоллар бундан мустасно.

Жавобгарнинг даъвогар олдидаги 698 433 338,80 сўм қарздорлик факти иш хужжатларида мавжуд хисобварақ-фактура, солиштирма-далолатнома, ишда иштирок этувчи шахслар вакилларининг берган тушунтиришлари ва бошқа ишга алоқадор хужжатлар каби далиллар билан ўз исботини топган.

Қайд этилганларга кўра, тарафлар ўртасида расмийлаштирилган 2023 йил 1 августдаги 102-сонли, 2023 йил 4 сентябрдаги 148-сонли, 2023 йил 2 октябрдаги 153-сонли, 2023 йил 1 ноябрдаги 154-сонли, 2023 йил 7 декабрдаги 155-сонли шартномалар ўз-ўзидан ҳақиқий эмас деб ҳисобланса-да, даъвогар томонидан шартномада назарда тутилган ишлар бажарилганлиги, жавобгар томонидан қарздорлик тан олинганлигини инобатга олиб, суд ўз ташаббусига кўра битимнинг ҳақиқий эмаслигининг оқибатларини қўллаб, жавобгар томонидан тан олинган ва ҳужжатлар билан тасдиқланган 698 433 338,80 сўм қарздорликни жавобгар ҳисобидан даъвогар фойдасига ундиришни лозим топади.

ИПКнинг 118-моддаси биринчи қисмига кўра, суд харажатлари ишда иштирок этувчи шахсларнинг қаноатлантирилган даъво талаблари миқдорига мутаносиб равишда уларнинг зиммасига юклатилиши белгиланган.

"Давлат божи тўғрисида"ги Ўзбекистон Республикаси Қонунига илова сифатида тасдиқлаган Давлат божи ставкаларининг миқдорига кўра, Иқтисодий судларга бериладиган мулкий хусусиятга эга даъво аризаларидан даъво бахосининг 2 фоизи миқдорида, бироқ БХМнинг

1 бараваридан кам бўлмаган миқдорда давлат божи ундирилиши белгиланган.

Мазкур холатда суд, даъвогар томонидан пудрат ишлари тўлик топширилганлиги жавобгарга жавобгар томонидан бажарилиб, ва бажарилган ишлар қабул қилинганлиги ҳужжатлар асосида тўлиқ ўз жавобгардан фойдасига тасдиғини топганлиги сабабли, даъвогар 698 433 338,80 сўм етказиб берилган махсулотлар, бажарилган ишлар 34 000 сўм почта харажатини ундиришни, Ўзбекистон киймати ва Республикасининг Иқтисодий процессуал кодекси 118-моддасига асосан қаноатлантирилган қисмига мутаносиб 13 698 666,77 сўм давлат божи тўловини жавобгар зиммасига юклашни мақсадга мувофиқ деб хисоблайди.

Юқоридагиларга асосан ҳамда Ўзбекистон Республикасининг Иқтисодий процессуал кодекси 118, 176-179-моддаларини қўллаб, суд

қарор қилди:

Ўзбекистон Савдо-саноат палатаси Сирдарё вилоят худудий бошқармасининг "BUNYODKOR GO`SHT SUT TA`MINOT" масъулияти чекланган жамиятининг манфаатида "RESPUBLIKA O`GIL BOLALAR O`QUV-TARBIYA MUASSASASI"дан битимни ҳақиқий эмаслик оқибатларини қўллаб, 698 433 338,80 сўм зарарни ундириш тўғрисидаги даъво талаби тўлиқ қаноатлантирилсин.

«RESPUBLIKA O`GIL BOLALAR O`QUV-TARBIYA MUASSASASI"дан даъвогар "BUNYODKOR GO`SHT SUT TA`MINOT" масъулияти чекланган жамияти фойдасига 698 433 338,80 сўм зарар (қарздорлик) ва 34 000 сўм почта харажати ундирилсин.

"RESPUBLIKA O`GIL BOLALAR O`QUV-TARBIYA MUASSASASI"дан Республика Бюджетига 13 698 666,77 сўм давлат божи ундирилсин.

Хал қилув қарорининг кўчирма нусхаси тарафларга юборилсин.

Ҳал қилув қарори қабул қилингандан кейин бир ойлик муддат ўтгач қонуний кучга киради.

Хал қилув қарори қонуний кучга киргач, ижро варақаси берилсин.

Ҳал қилув қароридан норози тараф шу суд орқали Сирдарё вилоят суди иқтисодий ишлар бўйича судлов ҳайъатига апелляция, кассация тартибида шикоят беришга ҳақли.

Судья Б.Бектураев

